

Az erdélyi magyarság lélekszáma és területi megoszlása.

A Legfőbb Statisztikai Tanács állapította meg 1927. január 20-án tartott ülésében, hogy: „*Európában a háboru után egyedül Románia nem fogatosított népszámlálást és ezért sem lakosságának száma, sem annak faji összetétele pontosan nem tudható.*” Ebből a megállapításból kétségtelenül következik, hogy mindazok az adatok, melyeket hivatalos és nem hivatalos kiadványokban a lélekszámról és a lakosság nemzetiség szerinti megoszlásáról olvashatunk, csak becslések eredményei. Tárgyilagosságukhoz azonban szó fér s a feltűnő eltérések láttán önként merül fel az a feltevés, hogy a becsléseket célzatosság irányította, mely mindenek előtt a nemzeti kisebbségek arányszámait igyekszik csökkenteni.

Erdély¹ lakosságát az elmúlt 10 év alatt összesen háromszor vették hatósági uton számba:

1919. január havában a Kormányzótanács földművelésügyi reszortja az agrár-reform előkészítése céljából adatgyűjtést rendelt el, melyben a községek lakosságának nemzetiség és vallás szerinti megoszlását is tudakolta. Az összegyűlt adatokat a statisztikai hivatal közlönye² közzétette, azal a megjegyzéssel azonban, hogy az adatok pontosságát illetően fenntartással él.

1920. novemberében az erdélyi belügyi vezértitkárság

¹) Erdély területe	102.200 km ² ,	lakossága	5.383.925
Bukovina területe	44.422 km ² ,	lakossága	811.742
Besszarábia	10.442 km ² ,	lakossága	2.555.071
Régi Királyság	137.903 km ² ,	lakossága	8.260.903
Románia	294.967 km ² ,	lakossága	17.011.641

Erdély területe egész Románia területének több mint egyharmadát (34.6%) teszi, népessége pedig közel egyharmadát (31.6%) alkotja Románia egész népességének. (Bulet. Stat. 1928. No. 3. Jubileumi Évkönyv I. köt. 668.– Anuarul Stat. 1927. pag. 12–15.)

²) *Buletinul Statistic al României* 1921. évi 6–7. számában Valeriu Popa–N. Istrati: „*Erdély gazdasági állapota*. Statisztikai jegyzetek.”

rendelt el összeírást a választójogi és közigazgatási reform előkészítése érdekében. Ennek az összeírásnak eredményeit a kolozsvári tartományi statisztikai hivatal főnökei *G. Martinovici* és *N. Istrati* 1921-ben községenkénti adattár formájában kiadták.³

3. 1927. április 24-én újabb összeírást hajtottak végre, melyről azonban ugyancsak a Legfőbb Statisztikai Tanács állapította meg, hogy munkálatait nem a statisztikai hivatal, hanem a belügyminisztérium végezte s így annak eredményeiért a statisztikai hivatalt semmi felelősség nem terheli. Ennek az összeírásnak adatait nyilván ezért nem is tették hivatalosan közzé.⁴

Egymás mellé állítottuk⁵ azokat a hivatalos és félhivatalos adatokat, amelyek Erdély megyéinek összes népességére és magyar lakosságára az 1910., 1919., 1920., 1923. és 1927. évekre vonatkozólag közzétettek. S ha e kimutatásnak csupán végeredményeit tekintjük, azt kell megállapítanunk, hogy a Magyarországtól Romániához csatolt részek magyar lakossága:

1910-ben	1.660.488	(31.7%)
1919-ben	1.378.189	(26.5%)
1920-ban	1.325.659	(25.8%)
1923-ban	1.357.442	(24.7%)
1927-ben	1.247.391	(23.2%)

Ezekben az adatokban egy félmilliót megközelítő csökkenés mutatkozik az erdélyi magyarság lélekszámában. Ez a csökkenés nem nyer magyarízűt az impériumváltás után bekövetkezett expatriálásokkal, mert hiszen 1918. október 30.–1924. jun. 30-ig e területről Magyarországra vándorolt (ugynevezett vagonlakók) száma mindössze 197.035 volt⁶. De nem adja magyarízűt a magyarság számbeli csökkentésének az a körülmény sem, ha az izraelita vallásúak számát is levonjuk,⁷ sem pedig az, hogy az ortodox (gör. kel.) és gör.

³) „*Dicționarul Transilvaniei*”. Kolozsvár, 1921. Adatainak hiányaira, hibáira, sőt ferdítéseire dr. *Jakabffy Elemér* által közzétett „*Erdély statisztikája*” (Lugos, 1923.) mutat rá, melynek példányait elkobozták és dr. *Jakabffy* ellen hadbíróági eljárást tettek folyamatba a munka kiadásáért.

⁴) *Nistor I.*, a liberális kormány volt belügyminisztere a „*Generația Unirii*” c. folyóirat 1929. április 10-iki 1. számában „*A kisebbségek Romániában*” címen közli az adatok egy részét.

⁵) L. I. sz. táblázatunkat.

⁶) A Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal által rendelkezésünkre bocsátott adatok szerint 1918-ban 40.912, 1919-ben 33.551, 1920-ban 79.773, 1921-ben 19.879, 1922-ben 13.651, 1923-ban 7.536, 1924-ben 1.693.

⁷) A zsidókat a magyar statisztika felekezetenként mutatja ki, azonban nem szerepelteti kizárólag a magyarok között, hanem anyanyelv szerint részletezi. Egész Erdély területén az 1910. évi magyar hivatalos statisztikai adatok kimutatása szerint a zsidók 73.3%-ka vallotta magát magyar anyanyelvűnek, sőt a törvényhatósági jogú városokban ez az arány még kedvezőbb, mert pl. Nagyváradon a zsidók 97.4%-ka, Szatmárnémetiben 94.1%-ka, Aradon 96.3%-a, Kolozsvárt 93.2%-ka, Marosvásárhelyt pedig 96.8%-ka magyar anyanyelvű.

kath. vallásu magyarok számától eltekintünk.

Számításunk és becslésünk szerint,⁸ melyet Erdély lakosságának felekezetek szerint történt megoszlása alapján végeztünk, 1927-ben 1,724.309 magyar élt Erdélyben, mely az összes lakosságnak 30.2%-át tette ki.

Ha pedig figyelembe vesszük az Ókirályságban élő körülbelül 80.000, a Bukovinában élő kb. 10.000 és a Moldovában élő kb. 110.000, összesen kb. 200.000 főnyi magyart is, megállapíthatjuk, hogy az új román állam területén a magyar kulturközösségben élők száma 1,800.000–1,900.000 főt tesz ki s megközelíti a lakosságnak 11.1%-át.

Egy másik kérdés, mely az erdélyi magyarságot felette érdekli az, hogy hogyan oszlik meg ez a magyarság a városok és a vidék között.

Egymás mellé állítva az 1925. előtti 40 és az 1925. évi közigazgatási reformmal szervezett 49 város adatait, a következő képet kapjuk:

		a 40 erdélyi városban		a 4083 faluban	
magyar	1910-ben	438.849	64.7%	1.221.639	26.8%
	1923-ban	369.680	39.77%	987.762	21.66%
össz- lakosság	1910-ben	678.423	12.2%	4.563.601	87.8%
	1923-ban	929.500	16.8%	4.558.466	83.2%
román	1910-ben	119.120	17.6%	2.705.057	59.3%
	1923-ban	280.950	30.22%	3.232.806	64.76%

		a 49 erdélyi városban		a 4008 faluban	
magyar	1910-ben	473.652	62.7%	1.186.836	26.5%
	1923-ban	393.711	39.0%	963.731	21.5%
össz- lakosság	1910-ben	755.405	14.4%	4.486.619	85.6%
	1923-ban	1.008.410	18.4%	4.479.556	81.6%
román	1910-ben	142.849	18.9%	2.681.328	59.3%
	1923-ban	313.449	31.1%	2.919.357	65.2%

A városok számának szaporítása⁹ tehát a városi román lakosság számát emelte és a városi magyarság számát csökkentette, ami nyilván az átcsoportosítás egyik indító oka volt.

⁸⁾ L. II. sz. táblázatunkat.

⁹⁾ Így város lett Belényes, Naszód, Oravicza, Orsova, Petrosény, Nagyszalonta, Maroshéviz, Brád, Balázsfalva, Resicza; viszont megszűnt Felsőbánya önálló városi jellege, amennyiben Nagybányával lett egyesítve. A városokban ilymódon 32.500 lélekkel több román mutatható ki s hogy a magyar városi lakosság aránya alig 3/4 százalékkal csökkent, ez csak annak tudható be, hogy Nagyszalonta és Petrosény együtt 18 ezeret meghaladó magyar lakossal bírnak.

I. sz. táblázat.

Az erdélyi magyarság 1910., 1919., 1920.,
szes népességhez

La population totale et la population hongroise de la

1	2	3				
Sorszám No. curent	Megyék Départements	Összes népesség Population totale				
		1910	1919	1920	1923	1927
1	Alsófehér	221618	229897	214981	242371	195103
2	Beszterce	127843	126116	120469	131322	137823
3	Brassó	101199	103995	101953	113600	160724
4	Csik	145720	151635	141126	141421	128958
5	Fogaras	95174	95669	93918	90439	79068
6	Háromszék	148080	150097	143104	145531	130640
7	Hunyad	340135	333052	326590	348200	329907
8	Kis-Küküllő	116091	106122	113572	124085	141688
9	Kolozs	290547	298519	310163	352029	343814
10	Maros-Torda	219589	216816	218688	245941	259910
11	Nagy-Küküllő	148826	148353	148964	168258	151366
12	Szeben	176921	171465	175691	192060	187660
13	Sz.-Doboka	248076	250886	235852	257529	210373
14	Torda A.	174375	177706	170530	184270	182339
15	Udvarhely	124173	125555	119127	122697	124336
16	Arad	419120	413404	397375	402303	436850
17	Bihar	488465	495990	490517	513S68	490807
18	Krassó					199060
19	Szörény	467031	463362	427197	455154	226768
20	Máramaros	145481	171769	153350	151342	154728
21	Szatmár	308365	295187	320747	368694	281443
22	Szilágy	230140	235716	226510	241038	324987
23	Temes	505055	447031	489752	495814	505573
		5242024	5208342	5140176	5487966	5383925

Jegyzet: Az 1–15. és 22. sorszámra vonatkozó 1910. évi adatok a Magyar Stat. Közlemények 42. köt. 13., 23. és 25. oldaláról, a 16–21. és 23. sorszámra vonatkozók pedig dr. Jakabffy Elemér: Erdély Statisztikája 4., 70. és 102. oldaláról;

az 1919. évi adatok a Bulet. Stat. al României, Seria IV. Vol. XVI–1921–6–7. szám 139–168. oldalán az erdélyi agrárreform céljaira folytatott adatgyűjtést összesítő táblázatból;

**1923. és 1927. évi lélekszáma és az ösz-
viszonyított aránya**

Transylvanie dans l'années 1910, 1919, 1920, 1923 et 1927.

4									
Magyar Hongrois									
1910		1919		1920		1923		1927	
absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%
39107	17.6	29561	12.9	29852	13.9	30280	12.5	20486	10.5
10737	8.4	6017	4.8	4945	4.1	4800	3.7	4800	3.4
35372	35.0	34433	33.1	33584	32.9	35200	31.0	41471	25.8
125888	86.4	124862	82.3	109262	77.4	115200	81.4	111420	86.4
6466	6.8	3825	4.0	3975	4.2	4100	4.5	4428	5.6
123518	83.4	120674	80.4	112471	78.6	106307	73.0	98894	75.7
52720	15.5	36881	11.1	39916	12.2	47600	13.7	38599	11.7
34902	30.1	26998	25.4	31398	27.6	34214	27.6	34572	24.4
111525	38.4	95241	31.9	93672	30.1	102653	29.2	102800	29.9
134166	61.1	124071	57.2	114838	52.5	135000	54.9	101365	39.0
18474	12.4	15880	10.7	16187	10.9	17900	8.6	17710	11.7
10159	5.7	6734	3.9	5768	3.3	5700	2.9	5700	3.4
52095	21.0	38803	15.5	37464	15.9	38700	15.1	26717	12.7
44630	25.6	41609	23.4	41356	24.2	39300	21.3	39300	21.6
118458	95.4	116743	93.0	111415	93.6	112913	92.0	114265	91.9
121419	29.0	102247	24.7	98202	24.7	98700	24.5	84749	19.4
217275	44.5	181549	36.6	172850	35.2	167031	32.5	145770	29.7
33472	7.1	21843	4.7	18948	4.4	21800	4.8	4578	2.3
								14060	6.2
28181	19.4	18100	10.5	13607	8.9	6200	4.1	9593	6.2
170500	55.3	95839	32.5	95984	29.9	94600	25.7	62199	22.1
87312	37.9	76551	32.5	70301	31.2	71200	29.5	95871	29.5
84112	16.6	59728	13.4	69364	14.2	68044	13.7	68044	13.4
1660488	31.7	1378189	26.5	1325659	25.8	1357442	24.7	1247391	23.2

az 1920. évi adatok „Erdély Statisztikája” 36–112. oldaláról;

az 1923. évi adatok a Bulet. Stat. al României 1925. évi 1. sz. 116–117. oldalán lévő táblázatból;

az 1927. évi adatok közül a 3. rovat alatti a „Transilvania, Banatul, Crișană și Maramureș 1918–1928” c. mű I. köt. 668. oldaláról, a 4. rovat alatti pedig Ion Nistor: Minoritățile în România c. cikkéből („Generația Unirii” 1929. ápr. 10-iki 1. sz. 6–9. old.) vannak átvéve.

II. sz. táblázat.

Erdély lakosságának nemzetiségi statisztikája
alapján az 1910.Statistique des nationalités de la Transylvanie
maternelle à

Felekezetek Confessions	Összes lélekszáma Nombre totale				Magyar Hongrois			
	Année 1910 év		Année 1927 év		Année 1910 év		Année 1927 év	
	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%
Ortodox Gr. orient	1,803,257	34.4	2,086,097	36.6	13,351	0.8	15,445	0.9
Gör. kath. Cath. gr.	1,243,819	23.7	1,336,000	23.4	79,090	4.8	84,951	4.9
R. kath. Cath. r.	980,868	18.7	981,866	17.2	642,858	38.7	643,512	37.3
Református Calviniste	695,331	13.3	730,034	12.8	688,205	41.4	722,552	41.9
Unitárius Unitaire	68,759	1.3	70,654	1.2	68,125	4.1	70,003	4.2
Lutheránus Luthérien	262,994	5.0	297,565	5.2	40,114	2.4	45,378	2.6
Zsidó Israélite	182,294	3.5	203,191	3.6	127,808	7.7	142,459	8.2
Egyéb Autres	4,702	0.1	? –	–	937	0.1	? –	–
Összesen: Total	5,242,024	100	5,705,407	100	1,660.488	100	1,724,309	100

Jegyzet: Az egyes felekezetek 1910. évi lélekszámát a Magyar Statisztikai Közlemények Új sorozat 61. köt. 248–249. oldalain közölt 22. sz. táblázatból, az 1927. évi adatokat pedig az egyes egyházak hivatalos kimutatásaiból vettük át. Így a r. kath.-ok lélekszámát a Schematizmus cleri itdministraturae apostolicae super partem dioecesis Csanadiensis in România, existentis pro anno D. 1927. 48–49. old.; Schematizmus cleri almae dioecesis, Szatmáriensis ad annum J. Ch. 1926; Schematizmus ven. cleri dioecesis-

**az egyes felekezetek hiveinek anyanyelve
és 1927. években.**

**de 1910. et 1927. sur la base de la langue
chaque confession**

Német Allemands				Román Roumains				Egyéb Autres			
Année 1910 év		Année 1927 év		Année 1910 év		Année 1927 év		Année 1910 év		Année 1927 év	
absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%	absz. szám nombre abs.	%
809	0.1	935	0.2	1,707,135	60.4	1,974,898	62.3	81,962	40.3	94,819	42.9
412	0.1	442	0.1	1,104,786	39.1	1,186,663	37.4	59,531	29.3	63,944	28.9
279,977	50.6	280,261	47.6	5,818	0.2	5,824	0.2	52,215	25.7	52,269	23.6
1,131	0.2	1,187	0.2	1,202	0.1	1,262	0.0	4,793	2.4	5,033	2.3
78	0.0	80	0.0	339	0.0	348	0.0	217	0.1	223	0.1
217,252	39.2	245,810	41.7	1,496	0.1	1,693	0.1	4,132	2.0	4,675	2.1
53,765	9.7	59,928	10.2	534	0.0	595	0.0	197	0.0	209	0.1
478	0.1	?	–	2,867	0.1	?	–	420	0.2	?	–
553,902	100	588,643	100	2,824,177	100	3,171,283	100	203,467	100	221,172	100

Magno-Varadinensis latinorum pro anno D. 1929. 82. old.; az erdélyi r. kath. püspökségének nem jelenvén meg 1913. óta sematizmusa, lélekszámának adatait 1928. dec. 14-én kelt átiratával 3.576. sz. alatt közölte; az ortodox egyház adatait a „Calendarul Clujului Românesc 1929”, a g. kath. adatokat a Calendarul dela Blaj 1929; a protestánsokra vonatkozó adatokat pedig a nyomtatásban megjelent egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyvek szolgáltatták.